

הפעלה בשלבים

בגלל הנעלמים הרבים והקשיים הלא קטנים הצפויים בהפעלת פרוייקט כזה, מן הראוי להפעילו בשלבים. בשלב ראשון תופעל רק מערכת לבדיקת שומן וחלבון שתקיף כ־20-30 רפתות שיתופיות וכ־10 יחידות משק משפחתיות הנמצאות באיזור המעבדה. בתקופה זו ניתן יהיה להסתפק במכשיר אחד בלבד מדגם Milko Scan 203 עם מערכת העברת נתונים לדיסקטים ועם מכשיר לזיהוי בקבוקים, וב־6,000 בקבוקי דוגמה עם סרט מגנטי. 3 מכשירי SDE שיופקו למבקר החלב יספיקו בשלב זה. בתקופה זו ניתן יהיה להפעיל את המעבדה בעזרת לבורנט ועזרה חלקית של אדם בלתי מקצועי. בתקופת ההרצה, ועד למציאת מקום קבע למעבדה, ניתן יהיה למקם אותה באחת המעבדות האזוריות למלחמה בדלקות

עטין. רק לאחר לימוד כל הבעיות הכרוכות בתיפעול המערכת תמוקם המעבדה במקום קבע, עם כל הצידוד הנדרש.

סיכום

לאחר כ־50 שנות ביקורת חלב הגיעה העת לבדיקת מרכיבי החלב המיוצר על ידי הפרה הישראלית, ולא להסתפק במדידת כמויות של חלב ותכולת שומן. ברור שההשקעה הבסיסית ברכישת הצידוד, המבנה והעסקת העובדים מחד גיסא, וההתארגנות הנדרשת מהמשקים, המבקרים וההתאחדות מאידך גיסא, אינם דברים של מה בכך. אולם, לאור היתרונות לרפת החלב בריכוז הבדיקות והרחבתן לקביעת מרכיבי החלב, נראה לנו שיש לגשת בהקדם לביצועה של התוכנית.

ביקורת חלב במושבים

פטר לנדסברג, כפר ידידיה

מדי פעם נעשים מאמצים על יד ה.מ.ב., לצרף יותר משקים מהסקטור המשפחתי לביקורת החלב. הדגם הישן של הביקורת במשק המושבי היה בנוי על כך, שמושב, אשר רפתניו או חלק מהם – רצו בביקורת החלב, נאלץ לחפש אדם, שיסכים לבצע את השקילה, את הדיגום לבדיקות השומן, את בדיקות השומן עצמן ואת הרישום. ועד המושב היה צריך לקבוע לאדם זה, שעבודתו מופצלת ולרוב חלקית, שכר עבודה כדי שיהיה כדאי לו לעבוד. בעבר, עובד זה סיכם בעצמו גם את התגובות ורק שלח דו"ח לה.מ.ב. אחר כך בא המחשב, הדיווח נעשה יותר מסובך, אבל המבקר כבר לא היה חייב לעסוק בסיכומים. היה קשה מאוד למצוא עובד לעבודה זאת.

בינתיים חלו תמורות במשק המושבי. משקי בקר רבים התחסלו, ואלה שנשארו הגדילו את

מספר הפרות בהרבה. בא עידן ביקורת ב': חבר במשק שקל בעצמו את החלב, ולקח דוגמה לבדיקות שומן. המוכן (והמבקר) היה צריך לספק למשק את הטפסים המתאימים, לאסוף את כל הנתונים על המלטות, ייבוש, יציאות, רכישות ועוד ועוד, לבצע את בדיקות השומן ולדווח למחשב. משקי המושבים שהמשיכו להחזיק בקר, המשיכו – ועדיין ממשיכים – לגדול, מ־20 פרות במשק ל־50 ועד 100 ויותר. יום הביקורת תמיד היה יום שחור בחיי המושבניק. הוא גרם לעיכוב בעבודה ולבילבול מוח לא קטן. אולם, מאחר שרבו הפרות במשקים, ואיתן השיכלולים הטכניים, לא יכלו כבר המושבניקים בשום אופן להמשיך לעבוד בביקורת בשיטה הקיימת, כפי שתוארה לעיל, ולבצעה במדויק.

המושבניק שבדרך כלל חולב 6 פרות בעת

ומוצדק לדרוש ממשקים אלה מחיר גבוה יותר להזרעה, כפי שנהוג בארצות אחרות.

את דעתי בעניין תיקון ביקורת החלב במשק המשפחתי הבעתי לא פעם בעבר, והיא נכונה גם עכשיו:

(1) ה.מ.ב. חייבת לבצע את ביקורת החלב כשרות למושבים, כשם שהיא מבצעת אותה בקיבוצים וכפי שזה מקובל בעולם כולו.

(2) המבקר צריך לבקר פעם בחודש בכל משק בחליבה אחת, לשקול ולדגום כפי שהוא עושה בקיבוץ. את שקילת החלב השניה (ללא דיגום) יבצע המושבניק בעצמו.

(3) בדיקות השומן (רק מחליבה אחת) יבוצעו במעבדה מרכזית.

(4) המבקר יהיה עובד של ה.מ.ב. ולא של ועד המושב, שמורכב לרוב ממגדלי פרחים או מגדלי הודים או פרדסנים וכד', שלרוב אין להם עניין בביקורת חלב במשקי הבקר.

(5) המבקר יעסוק גם באיסוף הנתונים בזמן הביקור, ברישום ובהעברת החומר למחשב. כל עבודתו של המבקר צריכה לקחת חצי יום מקסימום, כולל נסיעות. ה.מ.ב. חייבת לספק למבקר עוד עבודה להשלמת יום העבודה.

על חברי המשקים לשלם את עלות השרות. שרות זה יש לבצע כשם שמבצע חיסונים המשרד הווטרינרי, אחרי הודעה מוקדמת ובכל משק, בו יש יותר מ-40 פרות. או אז חברי המושב יקבלו את הביקורת כמו יתר "הגזרות" במשק הבקר.

ובעונה אחת, אינו מסוגל לשים לב גם לחליבת הפרה, גם לרשום את משקל החלב וגם לדגום בצורה מדויקת, דבר שחייב כידוע לכלול עירבול החלב ולקיחת כמות יחסית, וכל זה במקום צר ורטוב. והתוצאות: הפסקת ביקורת החלב או עבודה מאוד לא מדויקת או סתם בלוף.

הנהלת ה.מ.ב. החליטה, לחייב מעתה והלאה את המשק עבור כל פרה במושב, לפי סכום העלות של ביקורת החלב בקיבוצים. למשקי המושב, שיבצעו ביקורת חלב לפי התאור הנ"ל, יוחזרו בשלב ראשון 40% מסכום זה, ובעתיד אולי אף יותר (פרטים יותר מדויקים מובאים במדור "בהתאחדות" בקטע "ביקורת החלב במשק המשפחתי". ראה גם רשימתו של יאיר זליגר: "המעבדה המרכזית לבדיקת מרכיבי החלב עבור ביקורת החלב", העורך)

אינני יודע, אם משהו בדק פעם את מהימנות ביצוע ביקורת החלב והשומן בקיבוצים.

לדעתי סידור זה לא יביא אף משק מושבי להצטרף לביקורת עכשיו, אם לא רצה בה עד כה. הסיבות שלא הסכים לבצע ביקורת חלב במשקו עד כה, לא היו כספיות, אלא בעיקר בכך שלא רצה בטירדה הזאת, ולרוב לא ראה את התועלת המעשית למשקו.

אם רוצים לשתף בהוצאות הטיפול את הרפתנים שאינם מבצעים ביקורת חלב, ולכן אינם משתתפים במבחני הצאצאים וכד', אך בכל זאת נהנים מהשימוש בפרים המטופחים בעזרת ביקורת החלב של האחרים, אזי יתכן

אמתי אבנון – מהנדס חקלאי

רגבה – מושב שיתופי להתישבות חקלאית

ציבור החקלאים מוזמן ליום פתוח להצגת

פרוייקט לשינוע, טיפול וניצול של זבל ושפכים ברפת

שיערך במשק רגבה ביום שלישי, 22 בנובמבר 1983, בשעה 11.00

נא לדייק